

INDHOLD

DANSEN MED CORONA OG KAMPEN FOR SKOLEN
- et ord fra redaktøren

ET ORD FRA BESTYRELSEN

IDENTITETSPOLITIK, PÆDAGOGIK OG LILLESKOLE

KORT NYT

KALENDER

Dansen med corona og kampen for skolen

Så blev det, næsten jul, og 2021 er, næsten, gået. Og vi kom, næsten, i mål uden endnu en nedlukning og udsigten til nye corona-restriktioner. Men også kun næsten. Corona er ikke sådan at danse med og selvom vi nu har øvet os i snart to år, så bliver corona nok aldrig vores foretrukne dansepartner; det er sådan en dans man må få det bedste ud af, men som man ikke selv har valgt og derfor skal der arbejdes ekstra hårdt for at holde posituren og smilet og overkompenseres fra top til tå for at holde dansen gående - og ud.

Det har, også i år, været dybt imponerende, hvordan I har navigeret - korrigeret, rettet til, stået på tæer - i relation til en dansepartner, der hverken er til et regne med eller stole på. Vi har mødtes online til et hav af zoom-møder, vi har mødtes i telefonen til afklarende og kritiske spørgsmål, afløb for frustrationer, overvejelser og perspektiver, vi har mødtes på skolen og til arrangementer - og altid har fokus været på, hvordan vi skaber nogle rammer og sikre skolen til gavn og glæde for de børn og voksne, der befolker den.

Hvordan passer vi på hinanden og på vores skoler - også og ikke mindst i takt med at en undtagelsestilstand fra marts 2020 er blevet til del af en hverdag og forventningshorisont? Hvad kan vi regne med og planlægge efter? Og hvad er der tilbage af vores skole efter snart to år med corona-skole?

Skal man gøre en dyd ud af nødvendigheden, så har corona-pandemien i alle fald givet det svar, at den skole som tegnes af sundhedsforanstaltende restriktioner og bliver til i billedet af sundhedsfaglige excel-ark begrænser og udfordrer friheden til og mulighederne for at indrette sig og lave *lilleskole*. Rejser, lejturer, musik og teater, forestillinger og fremvisninger, undervisning på tværs af alder, klasser og fag, mv., afsættet for mange af de faglige og sociale møder der karakteriserer og kendetegner *lilleskolerne*, er tilkæmpede og oparbejdede praksisser som skolerne står på og bliver til i relation til.

Det er praksisser der er værd at kæmpe for og værne om; praksisser som løbende skal kvalificeres og som vi skal have en dialog med hinanden om - ikke mindst, når vi er udfordret på at praktisere vores skole. Har corona overhovedet bidraget med noget på vores område, så er det at tydeliggøre betydningen og vigtigheden af, at skolen og alt det der går for sig i skolen, handler om pædagogik, om tilkæmpede og oparbejdede praksisser forankret i at ville noget ift. at opdrage og undervise de børn, der går på skolen.

Jeg glæder mig til, at vi sammen skal fortsætte med at kvalificere og skabe rammer for *lilleskolerne* i det nye år.

Rigtig glædelig jul og godt nytår. Vi ses på den anden side.

Sune Jon Hansen

Et ord fra Bestyrelsen

Det skete i de dage, at der kom et cirkulære fra Børne- og undervisningsministeriet om at pålægge arbejdsgiverne på statslige institutioner at pålægge medarbejderne at forevise gyldigt coronapas.

Det er en helt ekstraordinær situation vi står i med corona, som igen er kategoriseret som samfundskritisk sygdom og vi skal alle tage det alvorligt. Både ved at følge de retningslinjer de statslige myndigheder stikker ud, men også ved at forholde os og spørge til grænserne for, rækkevidden af og implikationerne ved de tiltag der aktuelt gøres og har været gjort gennem hele corona-pandemien.

Nu er vi også blevet paskontrollører, som en skoleleder skrev i chatten på et leder-zoom-møde vi afholdt i begyndelsen af december. Et møde som helt overvejende handlede om den lov og det tilhørende cirkulære (Cirkulære om forevisning af coronapas mv" fra Børne- og undervisningsministeriet), der pålægger arbejdsgivere på statslige institutioner, herunder også frie grundskoler, at de skal pålægge deres medarbejdere at forevise gyldig coronapas - med ansættelsesretlige konsekvenser for de medarbejdere der ikke kan eller vil det.

Hvad skete der lige der? Hvad er det for en grænse mellem stat og fri skole, mellem arbejdsgiver og medarbejder som om ikke er overtrådt, så i alle fald udfordret, når skoleledere på den måde sættes til at udføre statens arbejde og føre kontrol med private sundhedsforhold - og hvilke konsekvenser har det potentielt på den lange bane?

Ønsket om at få flere til at vaccinere og teste sig er og har været klar længe og det er også den tydelige intention ved den lov og det cirkulære, der kræver fremvisning af et gyldigt coronapas for skolens medarbejdere. På et pressemøde den 1. december brugte Statsminister Mette Frederiksen ordene "invitation" og "opfordring" til vaccination og hun talte også om hvor vigtigt arbejdsmiljø og trivsel er. Men hvad gør det ved arbejdsmiljøet, at skolelederne på den måde er blevet pålagt at være statens paskontrollører; dem der skal udføre det beskidte arbejde.

Vi skal som frie skoler være opmærksomme, hver gang vores frihed indskrænkes. Det handler ikke om hvorvidt vi skal følge statens anvisninger og retningslinjer i en pandemi, det skal vi, men vi skal også turde hejse det røde flag og spørge til det rimelige og problematiske i diverse tiltag. Hvis staten gerne vil have, at alle skal vaccineres, må de så ikke selv eksekvere det? Skal det virkelig gøres til et anliggende mellem en arbejdsgiver og en medarbejder på en fri grundskole?

Vi har, af gode grunde, ikke vaccinationstvang i Danmark og om man vil vaccineres og/eller testes er derfor en privat sag. Vi lever i et frit samfund, hvor borgerne selv må bestemme over deres krop - også selvom det er frustrerende og træls og en udfordring for resten af samfundet og på den enkelte skole. Men vi er inde og røre ved noget afgørende og en grundlæggende frihedsret, retten til at bestemme over sin egen krop, og det bør ikke være et anliggende mellem skoleleder og medarbejdere. Det er en sammenblanding af sundhedsvæsenet og skolevæsenet, som rækker ind i relationen mellem stat, skole og individ.

Skoleledere er ikke ansat til at være sundheds- og paskontrollører. De er ansat til at drive god skole, til at skabe en god arbejdsplads for deres medarbejdere, så de kan lave god skole for børnene. En del af det, den gode skole, er også at danne ramme om at børnene kan vokse op og blive kritiske medspillere i samfundet. De skal kunne stå ved sig selv og sige fra, eller stå op for en sag og kæmpe for den, hvis der er

noget i verden, der er forkert. Når man på en lilleskole har den værdi at danne "børnene til at være kritiske medspillere i samfundet", skal de så ikke også opleve medarbejdere og ledere som forbilleder i at være kritiske medspillere i samfundet - også når det gælder grænserne for, rækkevidden af og implikationerne ved myndighedernes initiativer og tiltag i denne helt ekstraordinære situation.

Det her handler også om, hvordan vi helt konkret sikrer dialogen og tilliden til og mellem medarbejderne; hvordan vi får talt om det her, sammen, på skolen. Det er ikke let, men der er noget på spil her, som er inde og røre ved noget grundlæggende i forholdet mellem stat, institution og individ. Det er vi naturligvis optaget af i bestyrelsen og vi vil, også i året der kommer, rette vores kritiske blik og opmærksomhed mod dette.

Med ønsket om en dejlig ferie, jul og godt nytår,
Bestyrelsen i Lilleskolernes Sammenslutning

Identitetspolitik, pædagogik og lilleskolerne

Verden over har vi de seneste år været vidne til at folkemængder, på tværs af det politiske spektrum, mobiliseres omkring bestemte identitetsmarkører som race, køn, kultur og seksuel orientering. Med bevægelser og platforme som *MeToo* og *Black Lives Matter* er kategorier vi hidtil har brugt til at forstå hinanden og måder vi hidtil har været sammen på - som vi har navigeret efter og som vi over generationer har institutionaliseret til et fælles landkort og en fælles historie - blevet kritiseret og udfordret.

Flere steder karakteriseres denne udvikling under betegnelsen *identitetspolitik*, og den stiller ikke bare spørgsmål til etablerede samfundsstrukturer, men også spørgsmål til skolen og pædagogikken: hvordan møder vi børnene og indretter en skole og undervisning, der forholder sig og tager stilling til nye identitetsformer, til 'kampe om historien' og 'retten til historien', til *cancel culture*, kulturel *appropriering*, til *safe spaces*, til køn og seksualitet, til mindretalsbeskyttelse og censur.

Til dette års udgave af *Lederiet* mødtes vi om netop de identitetspolitiske tendenser og udviklinger - i et kritisk perspektiv. Med afsæt i spørgsmålene *hvad er identitetspolitik egentlig for en størrelse, hvor kommer det fra, hvad bærer det på og hvordan rammer det skolen* så vi på, hvordan vi finder vores veje i det *identitetspolitiske* landskab? Med gode oplæg fra Mikkel Thorup og Henrik Høegh-Mortensen, der hver især leverede analyser af og perspektiver på *identitetspolitik*, kom vi godt omkring de spørgsmål og udfordringer dette nye fokus producerer. Bl.a. at vi aktuelt har en masse mennesker, der er ude og søge efter nogle nye kategorier at blive set og forstået igennem og det er noget der går for sig i offentligheden - både på og udenfor skolen, så hvordan bliver vi skarpe på nye Identitetsmarkører og -kategorier? Hvordan anerkender vi dem (/ikke), møder dem (/ikke), giver (ikke) plads til dem, som nogle der er ligeså vigtige som de allerede etablerede (og anerkendte) kategorier (mand, dansker, osv)? Og i den forbindelse helt centralt, hvordan gør vi det på en måde, så vi får holdt fast i 'det fælles' og samtidigt også giver plads til det partikulære - og får skabt og sikret rammer, hvor børn og voksne, kan mødes, diskutere og lære om og forholde sig til kategorier som identitet, køn, seksualitet, race, mv. - på skolens og pædagogisk kvalificerede præmisser.

Skolen er i det lys et vigtigt sted, for her kan man sige noget i et mindre rum, i en mindre og mere trykramme. Her kan man måske få lov til at prøve noget af, '*jeg er bindestregs-noget*', en ny/anden kategori

end vi normalt/tidligere har brugt. Det var imidlertid en central pointe på *Lederiet*, at vi må skelne mellem den identitetsdannelse der altid har været til debat (opdragelse, undervisning og dannelse) – rammer for at udvikle identitet – og det forhold, at børnene i dag allerede synes at være 'ramt' af identitet inden de kommer i skole. Meget tyder på, at børnene er i et helt andet udforskende felt omkring dem selv, allerede når de ankommer til skolen. Hvem er jeg? Hvem er du? ER vores skoler indrettet til at agere og navigere i forhold til dette? Hvordan indretter vi så at sige skolen, så den også kan drage omsorg for og være et værn mod, at alt er til debat/alt er muligt/alt skal gå stærkt/alt er flydende/alt er krænkende?

Vi var omkring relationen mellem identitet og anerkendelse – både juridisk, samfundsmæssigt, institutionelt og individuelt – og hvordan anerkendelse og rettigheder i tiden kobler sig på og til hinanden. Skole, undervisning og pædagogik er ikke og har aldrig været en uskyldig praksis og derfor må vi altid forholde os til, hvordan vi balancerer og kvalificerer de grænser vi sætter for skolen; også, og måske især, når det udfordrer de kategorier, 'den historie' og det sprog vi hidtil har organiseret os omkring.

Tingene forandrer sig, tiderne skifter, men som Kierkegaard sagde, så bliver den der gifter sig med tidsånden hurtigt enke.

Det gode samarbejde med den kommunale forvaltning og PPR

I midten af november mødtes vi til årets Specialpædagogiske træf. Temaet var det specialpædagogiske arbejde på skolerne og samarbejdet med den kommunale forvaltning og PPR. Over et godt døgn tid fik vi drøftet og gransket de greb og den måde vi arbejder med og håndterer specialpædagogiske problemstillinger – både i almenpædagogisk praksis og i et specialiseret fagligt miljø. Og vi fik set på og dykket ned i det samarbejde og den tværprofessionelle koordinering af specialpædagogiske indsatser, som involverer den kommunale PPR.

Med gode oplæg og indlæg fik vi tunet ind på, hvordan vi fastholder børns perspektiver og deltagelse i grænselandet mellem det specielle og det almene: hvilken viden falder ud og hvordan får vi adgang til og bragt denne viden i spil? Det handler om det man kan benævne *the black box of schooling* – alt det skolens logikker og praktikker hviler på og alt det der gør, at vi har at gøre med kompleksitet, der også har med forhold udenfor skolen at gøre. Og det må vores indsatser afspejle. Den pædagogiske genstand – 'problemet' – rejser sig fuldstændigt forskelligt afhængigt af hvilke blikke vi anlægger: Ser vi fx på barnet eller med barnet?

Supplement til julekonfekten

Hvis der i den søde juletid skulle sniges lidt skolenær underholdning ind, så kan serien *Euphoria* varmt anbefales. Det er en hård omgang om at blive til i de formative år i nutidens forstads USA. Serien er tilgængelig på HBO-Max. Forlaget Klim har i øvrigt her i efteråret udgivet en samling af Hannah Arendts skoletekster: *Krisen i skolesystemet og pædagogikken*. Både bogen og serien går fint i følgeskab med diverse former for julekonfekt.

KALENDER 2021/2022

2022

Lederzoom	3. januar
~~Lederinternat 2022~~	~~2.-3. februar~~
Lilleskolernes Parlament 2022	3.-4. marts
Repræsentantskab/Lilleskoletræf	22.-23. april
Ledertræf 2022	21.-23. september

Vi annoncerer datoer for alle de øvrige arrangementer der vil blive afholdt i 2022 i begyndelsen af de nye år.